

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1930 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol.

Genom en den 31 december 1929 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 5, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 (nr 12 s. 1) om handräckning åt utländsk domstol.

Härigenom förordnas, att 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol, 4 § i nedan angiven del, skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Har i visst mål eller ärende utländsk domstol gjort framställning hos domstol här i riket om vidtagande av någon till rättegången hörande åtgärd, såsom upptagande av ed, anställande av förhör med part, vittne eller sakkunnig, granskning av skriftlig handling eller besiktning av annat föremål, och varder framställningen genom utrikesdepartementet överlämnad till den svenska domstolen, skall den äskade handräckningen lämnas efter ty i denna lag sägs. Vad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning, där fråga är om ansvar för gärning, som har karaktär av politiskt brott eller som icke är i svensk lag belagd med straff. Ej heller må i mål om ansvar för brottslig gärning handräckning meddelas för parts hörande på ed.

Lika med utländsk domstol anses i denna lag annan utländsk judiciell myndighet.

4 §.

Möter — — — — fullgöra.

Avser mål, däri handräckning äskats, ansvar för brottslig gärning, give rätten eller domaren i god tid den utländska domstolen underrättelse, vilken

dag ärendet skall förekomma. Sådan underrättelse skall ock eljest lämnas, där den utländska domstolen därom framställt begäran.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej här nedan lämnas, hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen.

1899 års lag. Lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol tillkom — jämte samtidigt utfärdade lagar angående vittnesförhör vid utländsk domstol, angående verkställighet i visst fall av utländsk domstols beslut m. fl. — i ändamål att möjliggöra ratifikation av en internationell konvention angående vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur, vilken den 29 januari 1897 för Sverige undertecknats.

I den sålunda utfärdade lagen om handräckning åt utländsk domstol erhöll 1 § det innehåll, att sådan handräckning som där avsågs skulle under vissa i lagen närmare angivna förutsättningar lämnas »i mål eller ärende däri fråga ej är om ansvar för brottslig gärning eller om efterforskning för brott». Nyssberörda begränsning i lagens tillämplighetsområde, vilken begränsning allt fortfarande är gällande, korresponderar mot innehållet i konventionen. Densamma talar nämligen uti ifrågavarande avseende allenast om skyldighet för domstol i en fördragsslutande stat att efterkomma framställning från judiciell myndighet i en annan till konventionen ansluten stat om vidtagande av åtgärder till utredning »i mål eller ärende av civil eller kommersiell natur» eller av andra till dess behandling hörande åtgärder.

Av förarbetena till 1899 års lag framgår, att densamma icke, såsom avfattningen av dess 1 § möjligen kan synas utmärka, varit avsedd att reglera samtliga de fall, då det skulle vara tillåtet för en svensk domstol att meddela handräckning åt en utländsk domstol, utan allenast att angiva de förutsättningar, under vilka inom lagens tillämplighetsområde handräckning skulle äga rum, och formerna för dess begärande och lämnande.

Vid lagförslagets remitterande till Högsta domstolen för yttrande anförde nämligen dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Annerstedt, bland annat följande:

»Med anslutning till konventionen hava, såsom förslagets 1 § utvisar, de ifrågasatta bestämmelserna blivit begränsade till civila mål och ärenden. Visserligen framträder någon gång även i brottmål behovet av utländsk domstols biträde, och i regeln plåga de särskilda staternas domstolar ej heller i dylika mål undandraga sig att meddela äskad handräckning; men att i lag fastställa en sådan skyldighet torde dock, särskilt med hänsyn till tänkbara skiljaktigheter i uppfattningen om åtalade handlingars straffvärdhet, vara förenat med betänkligheter. Framdeles såsom hittills torde det alltså, där ej särskilda internationella avtal annat föranleda, böra i varje särskilt fall bero av domstens prövning, huruvida i brottmål begärd handräckning skall meddelas.»

Propositionen.

Med förevarande förslag avses i främsta rummet att låta den genom 1899 års lag föreskrivna skyldigheten för svensk domstol att i civila mål och ären-

den lämna handräckning åt utländsk domstol principiellt bliva gällande jämväl i brottmål.

Som skäl för en lagändring av nu nämnt innehåll har departementschefen anført, bland annat, att erfarenheten visat, att svenska domare med åberopande av begränsningen i 1899 års lags tillämplighetsområde ej sällan ställde sig avvisande till framställning om hållande av vittnesförhör i brottmål. Detta kunde obestriddligen vålla svårigheter i internationellt hänseende, särskilt i de fall då traktatmässig förpliktelse att vidtaga den begärda åtgärden föreläge. Men även då någon skyldighet av antydd beskaffenhet icke förefunnes, överensstämde det med internationell sedvänja, att som regel de särskilda staternas domstolar lika litet i brottmål som i andra mål undandroge sig att lämna äskad handräckning. Vid sådant förhållande torde det vara påkallat att stadga skyldighet för svenska domstolar att i allmänhet tillhandagå med handräckning enligt nämnda lag jämväl uti mål angående ansvar för brottslig gärning.

Såsom av propositionens lagtext framgår, föreslås de undantag från regeln om lagens tillämplighet i brottmål, att dess stadganden icke skola äga tillämpning där fråga är om ansvar för gärning, som har karaktär av politiskt brott, eller för gärning, som icke är i svensk lag belagd med straff. Såsom ytterligare undantag föreslås vidare, att i mål om ansvar för brottslig gärning handräckning icke skall kunna meddelas för parts hörande på ed.

De övriga ändringar i 1899 års lag, som genom propositionen föreslås, innebära dels att genom ett nytt andra stycke till lagens 1 § skall utsägas, att lika med utländsk domstol skall i lagen anses annan utländsk judiciell myndighet, och dels att i 4 § skall stadgas skyldighet för rätten eller domaren att, då mål däri handräckning äskats avser ansvar för brottslig gärning, giva den utländska domstolen underrättelse, vilken dag ärendet skall förekomma. För närvarande finnes sådan skyldighet stadgad allenast för det fall att den utländska domstolen begärt att erhålla underrättelse i nyssnämnda hänseenden.

Som ovan anförts utvisa förarbetena till 1899 års lag, att avsikten med densamma varit allenast att stadga skyldighet för de svenska domstolarna att inom ett visst rättsområde, nämligen de civila målen, lämna handräckning åt utländska domstolar men däremot icke att reglera de fall då domstolarna skulle vara berättigade att lämna sådan handräckning. Domstolarna hava sålunda även efter lagens ikraftträdande varit och äro alltjämt principiellt berättigade att, efter en prövning av lämpligheten i varje särskilt fall, meddela handräckning åt utländsk domstol jämväl i mål, som avse ansvar för brottslig gärning. Då nu fråga är om att utvidga den domstolarna åliggande skyldigheten att lämna handräckning till att avse jämväl brottmål, dock med vissa angivna undantag, kunde det därför ifrågasättas att, med tillämpning av den vid 1899 års lags tillkomst uttalade principen, domstolarna alltjämt skulle vara berättigade att, därest de så prövade lämpligt, meddela handräckning i de fall, där enligt förslaget undantag från skyldigheten till handräcknings meddelande stadgas. Av den lydelse 1 § i lagen enligt förslaget skall erhålla framgår emellertid, att vid de angivna undantagen från skyldigheten att lämna hand-

Utskottet.

räkning domstolarna ej heller skola vara berättigade att villfara en inkommen begäran om handräckning. Detta måste visserligen anses innebära en principiell ändring av den gällande lagen, men utskottet hyser dock icke betänkligheter mot att biträda en sådan ändring. Det synes nämligen utskottet lämpligt, att uti ifrågavarande lag alla de fall komma att behandlas, där överhuvud handräckning åt utländsk domstol må förekomma. Flertalet svenska domstolar torde hava utgått ifrån att redan lagens nuvarande lydelse inneburit, att handräckning icke skulle kunna förekomma annat än i de fall, där lagen stadgade skyldighet att lämna sådan. Och de undantag från regeln om skyldighet att lämna handräckning, som enligt propositionen föreslås, äro av den art och hänföra sig till så avgränsade områden, att en domstolens lämplighetsprövning med avseende å inkomna framställningar om handräckning i dessa undantagsfall synes obehöfvig. — Ej heller i övrigt giver propositionen anledning till någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 februari 1930.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, greve *Spens*, *Larson* i *Lerdala*, *Schlyter*, *Svenson* i *Eskhult**, *Fehr**, *Norling* och *Öhman*;

från andra kammaren: herrar *Björkman*, *Lindqvist* i *Halmstad*, *Olsson* i *Ramsta*, *Hedlund* i *Östersund**, *Johansson* i *Brånalt*, *Christenson*, *Sjögren* och *Grampenson**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.